

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ГЕОПОЛІТИКИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Політологія»

Спеціальність 052 Політологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри політології
Протокол № 02 від 26 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Іван МОНОЛАТІЙ

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Європейська інтеграція
Викладач (-і)	Марчук Василь Васильович
Контактний телефон викладача	+30503737670
E-mail викладача	vasyl.marchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна “Геополітика” є складовою освітньої програми підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Пропонований курс спрямований на системне вивчення основ геополітики, її теоретико-методологічних засад, специфічних понять і концепцій, які використовує світова геополітична наука у вивченні політичних взаємодій на міжнародній арені. Значна увага надається оволодінню навиками аналітичної діяльності, методиці створення аналітичних документів.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу : на основі методологічних положень політичної географії, теорії міжнародних відносин, глобалістики та інших дисциплін, а також загальнотеоретичних підходів, розкрити зміст специфічних понять і концепцій, які використовує світова геополітична наука у вивченні політичних взаємодій на міжнародній арені, ознайомити студентів з прикладним використанням виробленого геополітикою фундаментального знання про цю сферу життя.</p> <p>Для оволодіння навчальною дисципліною вивчаються об’єктно-предметне поле геополітики; історичні етапи формування геополітики, її основні школи, течії і парадигми; концептуальні засади дослідження геополітики; новітні методологічні напрями і течії в геополітиці; характеристики основних методів геополітичного аналізу; категоріально-понятійний апарат.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Інтегральна компетентність</u> ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.</p> <p><u>Фахові компетентності</u> СК1. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки. СК4 Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. СК 6 Здатність аналізувати публічну політику на національному, європейському та глобальному рівні.</p> <p><u>Програмні результати навчання</u> РН8. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки. РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. РН 13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому національному, європейському та глобальному рівні.</p>	

5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
лекції	12 год /			
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год /			
самостійна робота	60 год /			
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
8	052 Політологія	4	Нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема	кількість год.			
	лекції	заняття	сам. роб.	
Тема 1.Геополітика як наука, ідеологія та навчальна дисципліна.	2			
Тема 2. Предмет та методи геополітики. Категорії геополітики.	2	4	10	
Тема 3. Виникнення та становлення західної геополітичної думки.		2	8	
Тема 4. Поняття про геостратегію. Війна і мир у світовій політиці.	2	2	8	
Тема 5. Проблема інтервенції, її геополітичні передумови і наслідки.		4	10	
Тема 6. Проблеми формування сучасної геополітичної картини світу.	2	2	10	
Тема 7. Європа в сучасних геополітичних концепціях.	2		6	
Тема 8. Геополітичні проблеми безпеки і стабільності у світі.		2		
Тема 9. Геополітичні аспекти національного інтересу та національної безпеки України.	2	2	8	
	ЗАГ:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає 4 форми контролю за навчанням здобувачів: поточний контроль (20 балів); контрольна робота (10 балів); підготовка презентації/написання реферативної роботи (10 балів); тест (10 балів). Завершується курс екзаменом (50 балів).			
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 3 балів; – вміння структурувати основні явища та елементи дисципліни – 4 балів; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих дослідників – 4 балів; Загальна кількість – 10 балів			
Семінарські	Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять			

заняття	<p>також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» (19-25) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» (13-18)– здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» (7-12) – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» (1-6)– здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності</p>
Критерії оцінювання презентації/реферату	<p>Робота оцінюється в діапазоні до 100 балів. При переведенні в загальні бали в сумі можна набрати 10 балів.</p> <p>робота є оригінальним самостійним дослідженням, у якому відбито творчий пошук здобувача, його вміння нестандартно мислити,</p>

	<p>працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні гіпотези з досліджуваних проблем; 10 балів</p> <p>наукове дослідження здобувача виконане на достатньо високому рівні, але має незначні недоліки в технічному оформленні, укладанні списку літератури, стилістиці тексту; 8-9 балів</p> <p>тема розкрита неповно 6-7 балів</p> <p>робота не відповідає переважній більшості вимог до наукових досліджень, але має структуру, у списку літератури зазначено більше трьох джерел; 4-5 бали</p> <p>розкритий лише окремих аспект 1-3 бали</p> <p>презентація/реферат не зарахований 0</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. Здобувач допускається до підсумкового та отримує допуск за умови наявності 26 і більше балів.</p>
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється здобувачу в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій для здобувачів є обов'язковим. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недоброрядної поведінки в аудиторії викладач пропонує здобувачеві повторно виконати необхідний вид роботи. Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача освіти можливість і порядок відпрацювання пропущених занять регламентується Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.)

Неформальна освіта. Питання визнання результатів навчання, отриманих у процесі неформальної освіти, регулюється «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (<http://surl.li/gmskrh>) Здобувачам враховувати результати навчання, отримані в

процесі неформальної освіти на курсах дистанційного навчання таких платформ, як Coursera, Prometheus, EdEra, Всеосвіта, тощо.

Для прикладу, здобувачам запропоновано проходження курсів :

Geopolítica e seus Movimentos Interculturais. URL[^] <https://www.coursera.org/learn/geopolitica-e-seus-movimentos-interculturais>

Сучасний світ, частина друга: Глобальна історія з 1910 року.

URL. <https://www.coursera.org/learn/modern-world-2>

Визнання результатів неформального навчання в Університеті включає подання здобувачем заяви, ідентифікацію задекларованих ним результатів, їх оцінювання університетом та ухвалення рішення щодо зарахування відповідних освітніх компонентів або відмови у визнанні. Цей процес спрямований на забезпечення відповідності задекларованих результатів вимогам освітніх програм.

8. Рекомендована література

1. Андрущенко С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі: Моногр. /Андрущенко С. В. К.: Логос, 2021. 286 с.
 2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи: Пер. з англ. Львів: Лілея-НВ, 2020. 236 с.
 3. Кісінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К.: Наш формат, 2017 320 с.
 4. Мадіссон В. В., Шахов В. Л. Сучасна українська геополітика: Навч. посіб. К.: Либідь, 2021. 176 с.
 5. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: Підручн. / Мальський М. З., Мацяк М. М.- 2-ге вид, доп. та випр. К.: Кобза, 2020. 528с.
 6. Марчук В.В. Виміри української інтеграції в Європу. Вісник Прикарпатського університету. Серія політологія. 2013. № 8. С.65-76.
 7. Марчук В.В. Геополітичні виміри української євроінтеграції Політичний менеджмент. 2013. №5. С. 138–147.
 8. Marchuk V. Exploring the Experience of the World's Leading Countries in Inclusive Growth as Part of the Post-Industrial Economy: Challenges and Perspectives. Postmodern Openings. Vol.11, No.2. June. 2020.
 9. Marchuk V. Ukrainian State Policy Under The Marital Law. Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research. 2023. Volume 13. Issue 2. p.17-22. https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130236/papers/A_03.pdf
- Геополітика : енциклопедія : навч. посібник / За ред. чл.-кор.НАПН України, д-ра філос. наук, проф. Є. М. Суліми. Рек. МОН. Київ : Знання України, 2013. 919 с.
- Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія : підручник. Київ : Центр учб. л-ри, 2012. 416 с.

Василь МАРЧУК